

Theaterdirektør i KKjøbenhavn, hvor han døde, ugift, 1778. Udgi-
ver af en Hel Mængde Skrifter. (Forf. Lex. 88). Var Videnskaber-
nes Selskabs Secretair fra dets Begyndelse til 1770, da han tog
sin Asked.

Af denne Bredahl findes i Willes Samlinger tvende Minde-
taler, over Aage Schavland og Sti Tønsberg de Schøller. Wille
siger om Bredahl: «Vort Selskabs Ovid, vort Norges Aristophan». Suhm: «N. Kr. Bredahl har ved adskillige Prøver vist sit gode
poetiske Geni, særdeles i Syngespil: Gram og Signe, Kbh. 1756.»
Efter Welhaven: «Søn af Laugmand over Nordland og Finmar-
ken Thomas Bredahl, N. K. Br., var fornemmelig entusiastisk
Musik-Elsker og tillige kyndig Musiker. Hans første Syngestykke
var «Gram og Signe», eller «Kjærligheds og Tapperheds Mester-
stykke». Gjorde megen Lykke i Kjøbenhavn. Senere forfattede
han: «Eremitten», et musikalsk Hyrdestykke. «Den lykkelige
Hverver» og fl. Skjønt udnævnt til Borgermester i Trondhjem,
opholdt han sig i Kb.havn, hvor han 1771 blev Theaterdirektør.
Han afstod, 1774, Embedet til Erik Must Angell mod en aarlig
Pension.

Formodentlig en Slægtning af denne benævnes

MARCUS BUSCH BREDAHL,

fød 1758, død 1809. Var Proprietair og kom i Besiddelse af
Hlade Gaard efter Præst Simon Wolff, men solgte Stedet til Hen-
rik Meinckes Søn, Hilmar.

B. S. BILLE

sees at være ansat som Indrulleringschef i Aaret 1778, v. samme
Aargang No. 33. («Adresseavisen»).

THEODOR WESSEL,

fød 1802, blev i 1828 Undertoldbetjent i Trondhjem, 1849 Over-
toldbetjent i Namsos lige til Marts 1878, da han døde. Gift med
Rebekka Heyerdahl.

JOHAN NORDAHL BRUN.

I Begyndelsen af det 18de Aarhundrede boede i Trondhjem
en Kjøbmand ved Navn Svend Brun, der omkring Aaret 1740
fandt det bekvemmere at gaa over til Landlivet og købte sig til
den Ende en ubetydelig Gaard paa Bynettet ved Navn Høiem.
Hans Søn, J. N. Brun, fødtes her til Verden den 21. Marts 1745
og blev af Skjæbnen bestemt til at indtage en høi Rang inden
Samfundet, dels som Geistlig, dels som Forfatter til en Mængde
Skrifter. Efter Poul Bot. Hansen kunde han i en Alder af 4 Aar
læse rent og raskt i hver Bog. Faderen blev ikke mange Aar paa
Bynettet, men flyttede omtrent 1749 til Klæbo, hvor han købte
Gaarden Lilleuglen. Sønnen tog Del i Gaardsbruget, idet han fik
Øxe, Liaa og Rive, passende for hans Alder. Ved Moderens Side
havde han, 11 Aar gammel, læst den hele Bibel to Gange igjen-
nem. Imidlertid ansattes han som Discipel paa Trondhjems
Skole, hvorfra han deponerede 1763, da han afreiste til Kjøben-
havn, tog samme Aar 2 Examina, lærte Fransk, og vendte 1764
tilbage til T.hjem, hvor han blev lærer i den hæderlige Kammer-
raad Meinckes Huus, og tilegnede sig her elegant Levemaade.
1767 fulgte Brun Meinckes yngste Søn til Sorø, og denne Lei-
lighed benyttede han til at tage Attestats. Attestats var han
nødt til at betragte som et nødvendigt Onde. Han læste i 3 Maa-
neder, Nat og Dag og uden Manuduktør. Brun læste, som det
dengang hed, ikke til Karakter; han attraaede kun Non. Cont.,
og det fik han. Vendte derpaa tilbage til Trondhjem, hvor han
privatpraktiserede i 3 Aar.

I Aaret 1771, da Gunnerus af Struensee kaldtes ned til Kjø-
benhavn for at reformere Universitetet, tog han Brun med sig
som Amanuensis; men blev snart tilovers, da han ikke var det
tyske Sprog mægtig nok. I sin Lediggang faldt han paa at skrive
et Sørgepil, Zarine, der gjorde stormende Lykke og bragte ham
«baade Ære og Penge». Aaret efter, 1772, skrev han atter et
Sørgepil, Einar Tambarskjelver; men da norske Helte her frem-
stilledes paa Danskes Bekostning, faldt han ligesom i Unaade, men
optoges igjen af den danske Minister, Luxdorph, der befalede ham
at søge Bynessets resid. Kapellani. Dette tiltraadte han i Slut-
ningen af Aaret 1772 og indrettede sig i sin Faders forrige Bo-

lig, Gaarden Høiem, hvor han er født. Hans Indtægter beløb sig til 300 Rdl. aarlig. Her og senere digtede han de bekendte Sange:

«For Norge, Kjæmpers Fødeland»;

«Boer jeg paa det høie Fjeld», m. m.

Kort efter, 1774, udnævntes han til Sognepræst til Korskirken i Bergen og drog sørgmodig derhen i en aaben Baad, medens hans Hu stod til det nordenfjeldske. I Klæbo, hans Barndoms Egn, kjendte han hver Dal, hver Bakke, hver Høi — —.

Blev 1793 Stiftsprovst i Bergen og Provst i Nordhordlehn og Voss. Bergens Biskop, Irgens, der var næsten ganske blind, fik ham 1797 til Adjungeret i Biske-Embedet; fik 1803 Titel og Rang som Biskop og blev 1804 virkelig Biskop. Ridder af flere Ordener. Sværmede svært for Selvstændighedsperioden, 1814. I Anledning Kronprindsens Indtog i Trondhjem lod han i 1815 trykke et paa Rotvold opført Syngestykke: «Endre og Sigrids Brøllup». «Nu,» siger han (i 1814) «næst at være i Guds Rige, vilde jeg gjerne være den Dag i Trondhjems Domkirke» (ved Chr. Fr. Kroning); men, da Foreningen var fuldbyrdet, lod han sige: «at han skulde være Foreningen saa tro som trods nogen Svenske».

Han levede sin Aands Friskhed lige til sin Død, der indtraf den 26. Juli 1816. «Største Haab» er Schønings Skudsmaal.

I 1814 sværmede han for Christian Frederik og læste uaf-ladeligen Fordømmelsesdommen over Foreningen med Sverige, ja var vel og den, som væsentlig bragte det til, at de udnævnte Storthingsmænd fra Bergen d. A. forlenedes med udtrykkelig Fuldmagt til, ikke under nogen Omstændighed at give deres Stemme for denne Forening, hvilket de heller ikke gjorde.

Hos Pavels findes en hel Del Beretninger om denne mere end almindelige fremragende Mand. Blev i 1773, som Kapellan til Bynesset, gift paa Edøen med en Jfr. Lind.

I «Nationalbladet» for 1816 findes gjentagne Opsatser til Ære for den i dette Aar afdøde Olding «den som Videnskabsmand i Almindelighed — men som Guds og Jesu Christi sande Forkynder — som Taler, Digter, Tænker og Patriot i Særdeles-

hed saa almindelig elskede og ærværdige, Biskop Johan Nordahl Brun»

Bruns Mindetale over Provst til Melhus, Steenbuck, afholdt i Vid. Selsk. den 10. April 1801, findes i Villes Samlinger af Mindetaler. Pag. 293.

Ved Festligholdelse 1827 af 17de Mai i Bergen udbragtes Skaaler for Dagen i et Brun tilhørende Drikkehorn, funden i en Kjæmpehøi paa Bynesset.

I Welhavens Samlede Skrifter, 8de Bind, Pag. 245, læses en høist interessant Skidse af J. N. Bruns Liv og Virksomhed.

JOHAN DANIEL BERLIN,

fød i Memel 12. Mai 1711. Blev privilegeret Stadsmusikus og Organist til Domkirken 1737 (1742), Oberbrandmester 1763, hvorfra han aftraadte 1767; Vandinspektør over det den 5. Juni 1776 bevilgede, den 7. Mai 1777 begyndte og den 4. Septbr. s. A. aabnede Vandlednings-Værk, Aar 1778 med Løn 150 Rdl. «Han var en Autodidactus, der paa egen Haand havde gjort stor Fremgang saavel i Mathematik som Fysik, havde forfærdiget Pantaleon, et Monchordum, en elektrisk Maskine, en Luftpumpe o. a. m., hvorefter Adskilligt blev kjøbt paa hans Auktion til Vid. Selsk. Kunst-kabinet. I Musik og Tegning havde han bragt det meget vidt.» Medlem af V. S. 1760. I dets Akter findes af ham syv Afhandlinger. Han døde 4. Novbr. 1787.

Wille i sin Mindetale over Hans Strøm udtrykker sig saaledes ang. Tabet af forskjellige Lærde: «ogsaa af ham vor ypperlige Berlin med Euclides's Videnskab Orphei Tonekunst, Apelles's Pencil

» Det Vid. Selsk. holder 1788 en Sørgekantate i Anledning Berlins dødelige Afgang. J. D. Berlin havde 6 Sønner:

1. Johan Henrik, født 1741, var Organist ved Domkirken fra 1787 til 1807, forhen Org. ved Frue Kirke.
2. Christian Frederik, født 1744.
3. Alexander, født 1745.
4. Ulrik, født 1746.
5. Mathias, født 1747, blev Guldsmed.
6. Daniel, født 1749, senere Stadsmusikant.

J. D. Berlin var den som havde Opsyn med Vandlednings-

værkets Anlæg, der blev fuldført i et Tidsrum af 3 — tre — Maaneder og under store Høitideligheder aabnet den 4. Sept. 1777 (v. Addr. Aargang 1777, hvor Beskrivelsen herom findes in extenso). Denne Berlins Gravhøi findes paa Domkirkegaarden, dens nordre Del, tæt ved Opgangen til Kirken, dens østre Del.

Det sees, at Vid. Selskabs Høresal er i Berlins Gaard, i 1774 forflyttet i den latinske Skole, «og blev Hr. Berlin tilbørlig betakket for sin beviste Føie hidtil,» Berlins Gaard, i Dr. Gade, eiedes senere af Organist Tellefsen og afbrændte 1842. Nu Bager Smiths Enke*). Det Musikalske Selskab, der dybt synes at anerkjende den Afdødes Værd som Menneske og Musikus, lader, «for at hædre Mandens Minde» opføre en Sørgemusik over ham.

Den 29. Januar 1787, paa Kongens Geburstidag, opførtes i Anledning af den nye Latinskoles Indvielse, en storartet Fest paa V. S.s Sal med Tale af Hagerup, en Kantate med Text af Beck og Musik af Berlin. Disse Sager haves endnu i Manuskript, og opbevares paa Videnskabernes Selskabs Bibliothek.

I 1777 hedder det: «I Anledning af Magistratens til Stiftets Bedømmelse oversendte Udkast til Opskrift paa Postamentet, som skal opføres ved Vandkummen paa Torvet, erklæres, at den ansees saa fuldstændig til Oplysning for Efterslægten(!) om Vandledningsværkets Oprettelse, at derved intet videre behøves at tilføies.»

J. D. Berlins Beskikkelsesbrev som Stadsmusikant er dateret 25. Octbr. 1737. Hans Løn var 70 Rdl. aarlig «som Stadsmusikanter alletider her paa Stedet haver været bevilget.» Desuten fik han Eneret til «ved sig selv og sine Folk at betjene Alle og Enhver i Byen og paa Landet.

Som Medlem af V. S. foreviser han oftere sammesteds snart en, snart en anden mekanisk, af ham selv opfundne Indretning, saaledes i 1772: «Blev læst en Afhandling af Oberbrandmester Berlin, ledsaget med Tegninger ang. e Tærskemaskie, hvorved 2 Mænd kunde udrette det samme som 9.»

CHRISTIAN SEVERIN GABRIEL BUGGE,

Søn af Biskop Bugge, er født i Vansø 1795, oprindelig bestemt for Studeringer, men ophørte dermed formedelst Øiensvagthed. Etab-

*) Nu Dronningens Gade No. 48 (1919).

lerede sig derefter som Kjøbmand i Trondhjem, siden Gaardbruger i Værdalen, 1834 Undertoldbetjent i Trondhjem lige til 1849, da han udnævntes til Overtoldbetjent i Arendal. Var, i 1847, et Aars Tid, const. Toldkasserer i Christiansund og indtog her i Trondhjem adskillige Tillidshverv; i en Række af Aar var han saaledes Forligelses-Kommissair. Gift med Johanna Helsing og havde sit Guldbryllup i Arendal den 6. Marts 1873. 10 Børn, hvoraf 5 døde.

JOHAN FRIDERICH von LEBEN BOCK

anfører sig som Conrektor ved T.hjems Latinskole i Aaret 1798, men findes ikke som saadan i Müllers Skrift. Denne Mand lader senere gjentagende høre fra sig, fra Overhalden, hvor han synes at have taget Bopæl, i hvilken Egenskab skjønnes ikke endnu, første Gang i Aaret 1800, hvor han bekjendtgjør, at af hans 10 Børn ere 6 hendøde og heraf en Søn, 16 Aar, «pludselig og ynkelig satte Livet til under en Felde eller Maskine, som var anrettet at fange Dyr med, og nu druknede hans kjære Datter, 20 Aar, i Grungstad Elv.»

Endnu 1811 nævner han sig som Conrektor. Han har det paa disse Tider svært travelt med at forfatte «Gravskrifter» over Afdøde som Skik og Brug dengang var.

Døde paa Gaarden Torildmoen i November 1815.

HANS ULRIK MØLMANN,

født i Trondhjem 29. Sept. 1715, dep. fra T.hjems Skole 1735, blev 1748 Laugmand over Trondhjems Laugdømme, nævnes 1752 som Etatsraad, Conferentsraad, senere, efter Foranstaltning fra den naadige Frue, ogsaa udnævnt til Geheimeraad, Commerce- og Kammerraad 1768, const. Stiftamtmand efter Grambow 1772 og hvis Titel han beholdt tilligemed alle de andre lige til sin Død, der indtraf 3. Mai 1778. Indtraadte 1750 i Ægteskab med Gudlof Hveding. Navnet Mølmann er oprindelig Vestphalsk, indvandrede fra Flensborg. Vor Mølmann var Eier af en betydelig Formue bestaaende for en stor Del i en Mængde faste Eiendomme, hvoraf her udhæves: Rotvold, øvre og nedre, dengang udgjørende en Eiendom, kjøbt af Rektor Schøning, endvidere Arildsløkken,

Gjølme i Ørkedalen, Mostadmarkens Jernværk og mange andre.

I Convention af Reglement for det i 1752 oprettede Sukkeraffinaderi (Trondhjem 1755) fører denne Mølmann, foruden alle de øvrige, ogsaa Titel af General-Toldforpagter. Da han synes at have staaet i Spidsen for Oprettelsen af dette Etablissement, hvis første Direktør han sees at være foruden Raadmand Hans Hornemann, turde en kort fremstilling af sammes Historie maa-ske her være paa rette Sted. Allerede før Midten af det forrige Aarhundrede sammentraadte endel Eiendomsbesiddere og Trafikerende, blandt hvilke kunde nævnes Mølmann, Raadmand Hans Hornemann, Henrik Hornemann, Kammerassessor, B e r n t M ø l m a n n, Hilmar Meincke og flere, til Dannelsen af et Sukkeraffinaderi her i Trondhjem. Denne Plan kom ogsaa som bekjendt, til Udførelse, ved Kongl. Resl. af 11. Dec. 1752 forundt Privilegium og hvorefter man inden kort Tid opførte hiin betydelige grundmurede Bygning paa Kalvskindet, nu Dahls Bryggeri, hvortil desuden hørte endel Grunde. Interessantskabet, ind-delt i 300 Aktier a 200 Rdl., kom snart i Stand og indtoges af til-sammen 61 Aktiehavere i fast alle Livsstillinger saasom:

5 Fruer, 3 Frøkener, havde tilsammen	12 Aktier
27 Embedsmænd, hvoriblandt 7 Præster	146 —
22 Traffikerende og Kjøbmænd	131 —
1 Officer (Generalm. Mangelsen)	10 —
1 Haandværker	1 —

Tilsammen 300 Aktier

Besyderlig nok sees Embedsmænd at have indtaget de fle-ste Aktier, deriblandt vor Mølmann 59, H. Hornemann 50 & c., Thomas Angell kun 5 Aktier. Betegnende er det, at den grund-rige Kammerherre Schøler ingen Aktier har taget, hvilket tyder hen paa, at Jalusien imellem denne Mølmann, Proponenten til Anlægget, her har gjort sig gjældende, rimeligvis fornemmelig fra de naadige Fruers Side, der stedse laa i Strid med hinanden. Af den i Aaret 1755 «i Den Hellig Trefoldigheds Navn», imellem Interessenterne indbyrdes oprettede Convention og Reglement hidsættes:

Reglementet har ikke mindre end 22 Paragrafer indehol-dende vidtløftige Regler og Forskrifter og hvorefter de 2 Direktø-

rer nød en Aflønning af 150 Rdl. hver, samt en Bogholder og Kasserer, Høyer, 300 Rdl. Raffinaderiet florerede i en lang Aar-række, men gik efterhaanden tilbage endnu ved Begyndelsen af dette Aarhundrede, indtil det aldeles nedlagdes omkring Aaret 1850 og solgtes 1855 til Konsul Erik Dahl, der sammesteds har oprettet Ølbryggeri.

Mølmanns forfængelige Frue, der som foran nævnt laa i stedsevarende Kappelstrid med Geheimeraadinde Schøller, hvem hun vilde overgaa i Pragt og Glands ogsaa i Bolig, fik endnu i Mandens Levetid opført en storartet Bygning, den nuværende Harmonigaard, med et forhøjet Tag, der i nyere Tider er bort-taget. Over denne Gaards Port sees endnu følgende Inskription af Træbogstaver:

S. A. H. U. M. C.M.

Anno 1770.

Men Geheimeraadinden lod ikke vente paa sig, indkjøbte et halvt Qvartal i Munkegaden og opførte den nuværende Stifts-gaard, der aldeles fordunklede hiins, af Fru Mølmann opførte Palads.

Smith siger om Enken (1786):

«Af private formuende Folk, som fortjener at nævnes, er Stiftamtmandinde Mølmann, Grev Schmettows Svigermoder, lige-saa arrig, dum, forfængelig, som hun er rig.» Hun døde i Juni 1799. Familiens Begravelsessted er under Gulvet i Domkirken (Klüwer Pag. 23).

Det fortjener at bemærkes, at samtidig med denne Mølmann, levede her tvende andre Personer af samme Navn:

Thomas Mølmann, født 1686, død 1762, gift med Stinchen C. Tyrholm. Han skjænkede 1000 Rdl. til Waisenhuset og 1000 Rdl. til Fattighuset. Hans Datter Catharina gift 1741 med Hilmar Meincke. Hun døde 1748.

B æ r n t M ø l m a n n, junior, gift med Frue Fenniken Hønne, døde begge i Decbr. 1759. Begge disse, som det lader, formuende Folk, rimeligvis Brødre til førstnævnte. De nævnes i 1755 som Interessenter i forannævnte Sukkeraffinaderi blandt de største Aktiehavere, den første med 6, den anden med 18 Aktier.

«Hans Ulrik Mølmann havde ikke Titel af Geheimeraad og

ingen med saa høi Titel har været bosiddende i Trondhjem, med Undtagelse af Fru Schøler, hvis Mand heller ikke havde Titelen, men kun tilkjøbte sig den, efter hans Død.» (Af J. Hornemann).

KAMMERHERRE STI TØNSBERG de SCHØLLER.

En meget fremragende Størrrelse af Trøndere i det forrige Aarhundrede og hvis Enke, Geheimeraadinde de Schøller opbyggede Stiftsgaarden, men hvorom senere. Vi skulle her gjentage nogle Episoder af den af V. S. Secretair Bredahl den 20. Juni 1769 over denne de Schøller holdte Mindetale, idet han i dette Aar afgaar ved Døden og hvoraf vi faar det klareste Skue af denne Mands Liv og Levnet.

Efter en hel Hoben Ophøielser vedbliver Taleren: «Vi have mistet af Vort Selskab den høivelbaarne Hr. Kammerherre Sti Tønsberg de Schøller. Vi have i ham tabt en sand Videnskabernes Elsker, Kjender og Befordrer; en af os saa nys fremspirende Selskabs ældste og værdigste Medlemmer; en Herre, der aldrig undsaae sig ved at være lærd, skjønt han aldrig vilde synes at være det, mindre gjorde sig stolt deraf; en Patriot, der havde lært at kjende Verden, og, ved at samle Indsigter blandt Fremmede, havde lært at tjene sit Fædreland; en Medborger, kronet med Hæder, Velstand og alle timelige Lyksaligheder, og som midt under alt dette, skjønt begavet med saa store Naturens og Lykkens Gaver, stedse forblev uforandret den Menneskeven, den redelige Medborger, den oprigtige Patriot, som enhver af os kjendte, enhver af os elskede, enhver af os ærede, og enhver af os nu savner. — Den afdøde Herres berømmelig førte Liv og Levnet er i saa mange Henseender lærerigt, exemplarisk og mærkeligt. Hans Veie til Lykke og Hæder rene og redelige; hans Opførsel blandt Fremmede og Landsmænd saa almindelig æret; og hans gudfrygtige og patriotiske Vandel saa skinnende, at jeg er forsikret om, Høistæredel! enhver af Eder længes efter at høre de vigtigste Omstændigheder i hans Liv og Levnet»

Taleren gaar derpaa over til Schøllers egentlige Levnet, hvoraf kun hidsættes:

«Hr. Sti Tønsberg de Schøller, H. K. M. Kammerherre, Conferentsraad, Etats- og Justitsraad, saa første Gang Verdens Lys

her i Trondhjem, den 22. August 1700. Hans Fader var den af vor Fædrenestand saa fortjente og endnu ikke glemte Commerceraad Andreas de Schøller, og hans Moder den dydige og gudfrygtige Frue Anna de Tønsberg» Her endvidere enkelte Brudstykker: «Fik, i sit 12te Aar, Undervisning hos Hagerup, senere Biskop. Hos ham i 2 Aar. Besøgte senere udenlandske Universiteter, hvorfra han kom tilbage 1719. 1720 atter til Udlandet, til Holland for at se og lære det Praktiske af Livet. Derfra til Paris og var tilstede ved Ludvig den 15des Kroningsfest i Rheims. Vendte 1721 atter tilbage til Norge, til Trondhjem, hvor han indgik Ægteskab med Jfr. Elisabeth Angell, der døde efter faa Aars Forløb (1742). Giftede sig anden Gang med Frøken Cecilie Christina de Frølich, en Datter af Hs. Excellence General Lt. Frølich. Hans eneste Datter blev gift med General v. Krogh. Søgte intet Embede, men lod sig nøie med «Ære og Lovenes Beskyttelse». «Enhver Periode af hans Liv er og udmærket med høie, anselige Æresposter. Jeg vil for Korthedens Skyld forbigaa de øvrige, hvori han, Trin for Trin, opsteg paa Ærens Trappe, og blot nævne, at han i Aaret 1762 optoges blandt Hans Majestæts Kammerherre; og hvortil endnu kommer, at han, kort før sin Bortkaldelse herfra, havde den Glæde, at see sin elskede Kone af Hendes Majestæt Enkedronning Sophia Magdalena allernaadigst bæret med den høie Orden af L'Union parfaite.» — Han led meget paa Sygesengen og døde den 13. Mai 1769, henved 70 Aa gammel. Mindetalens Slutning lyder saaledes:

«Og hermed vil jeg da ende dette ufuldkomne Udkast til et Maleri, som en Mesterpensel udfordres til at fuldføre. Dog, det er jeg forvisset om, Høistæredel! at en Sti Tønsberg de Schøller meget sildigen skal glemmes i Trondhjem af enhver, der indseer hvor vigtigt Statens Tab er, naar den mister en elsket Medborger, en æret Patriot, en Handelens Befordrer, en Støtte for Landbruget, en Agerdyrkningens Ophjælper, en formuende Videnskabernes Elsker, og en sand Ven af Fædrelandet.»

Enken Cicilia Christina fød 16. Marts 1720, død 1772, var en overmaade forfængelig Dame, der umiddelbar efter Mandens Død, efter Traditionen, siges at have søgt en høiere Rang; og vist er det at hun nu bærer Titel af Geheimeraadinde. Paa den Dag da Mindetalen over Schøller holdtes, sender hun Vid. Sel-

skab 300 Rdl., «for derfor at indkjøbe til Selskabets Bibliotek det prægtigste og nyttigste Værk, som kunde være at overkomme. Selskabet forbeholdt sig paa en offentlig Maade derfor at aflægge sin skyldigste Taksigelse, ved den første offentlige Tale, som i Selskabet bliver holden.»

Fruen laa, som forhen optegnet, i stedsevarende Feide eller Rangsstrid med Byens anden høitstaaende Frue, Stiftamtmandinde Mølmann, Grev Schmettows Svigermoder. Begge vilde overgaa hinanden i Pragt og Fornemhed, saaledes ogsaa i Bygningsvæseent. Fru Mølmann opførte saaledes, i 1700, den nuværende Harmoni-Gaard, hvor hun og boede til sin Død; men Fru Schøller lod heller ikke vente paa sig og fordunklede Fru Mølmanns storartede Bygning ved Opførelsen af den nuværende Stiftsrets Gaard med Fløibygninger og storartet Park eller Haveanlæg til hvis Grundlæggelse udentvivl flere mindre Gaarde maatte være indkjøbte. Oftere reiste hun, som alle Store og Fornemme i hine Tider, over til Kjøbenhavn, overladende sin Forvalter, en H. P. Knudsen, at bestyre sine betydelige Midler i Trondhjem. Geheimeraadinden skulde dog ikke nyde Frugterne af det behagelige Ophold i det ny opbyggede Palads; thi netop som det var færdigt, Aaret 1772 (samme Aar som Struensee og Brandt bleve henrettede), drog hun for sidste Gang til Kjøbenhavn for at indkjøbe Møblement til sin nye Bygning. Den største Del deraf var allerede indkjøbt da Fruen blev syg og døde. Siden beboede Svigersønnen, General v. Krogh, Gaarden, der har kostet over 60,000 Rdl., Værelserne betrukne med Atlas. Den solgtes 1800 til Regjeringen for 10,000 Rdl., som bestemte den til Sæde for Stiftamtmand og Stiftsretten samt til Afbenyttelse for Kongelige Personer naar disse besøgte Trondhjem. Efter Grev Moltkes Forslag bestemte Rentekammeret 200 Rdl. aarlig til Reparationer og hvert 10 Aar 500 Rdl.

Interessant er det at se, hvorledes daværende Rektor Smith (Breve til Bülow) opfatter denne Byggesyge, idet han udtaler sig saaledes:

«Blandt de forskjellige Aarsager til Skovenes Ødelæggelse her i Stiftet bør med Billighed henføres den Overdaadighed, som har befængt Menneskene her i Byen, at opføre Slotte af Træ i Steden for jevne Borgerhuse. Vi have adskillige Gaarde, opførte

i den senere Tid, hvoraf enhver har maattet medtage en heel Skov, og deriblandt er Stiftamtmandinde Mølmanns og især Geheimeraadinde Schøllers Gaarde uhyre Træmasser. Foruden den Skade, Skovene tager af slig Overdaadighed, og det at Landet taber den Export og altsaa den store Fordel i Handelen, saa er der og den befrygtelige Ulykke ved disse Paladser, at dersom engang noget sligt Hus geraadede i Brand, vilde det antænde den hele By. Denne skadelige Bygningslyst bør altsaa indskrænkes, men med Varsomhed. Træbygninger kan her tillands ikke almindelig forbydes, da Folk i Almindelighed lettere kan bo i Træhuse, end i Stenbygninger, der koste mere at opføre. Men det har Kongen altid Ret til, at forebygge Skade og forbyde den ene Borger at gjøre det, der er farligt for de andre. Altsaa tror jeg, det kunde befales, at ingen Træbygning maatte opføres høiere end 9 Alen fra Søkmuren (den Mur hvorpaa Huset sættes) indtil Taget.»

Det Schøllerske Gravsted sees i Domkirkens Lagthing i en tillukket Afdeling paa Sydsiden, hvori findes 8 smaa og 7 store Kister, blandt hvilke, efter Klüwer, Vicesatholder Johan Vibe er hensat (1710). Men besynderlig nok sees Kammerherre Sti T. Schøller at være hensat i Thomas Angells tilmurede Gravsted i Lagthinget, hvorimod hans Frue, der som ovennævnt døde i Kjøbenhavn 1772, formentlig sammesteds fandt sit sidste Hvilested.

Under Dødsfald i Domkirkens Vægebog findes en Justitsraad Schøller død i Octbr. 1757 og dennes Frue i Novbr. 1759, formentlig af samme Familie.

En Kammerjunkerd Schøller er i 1778 optaget som Medlem af Vid. Selskab.

CARL JACOB WALDEMAR, GREVE AV SCHMETTOW.

I Aaret 1864 foranstaltede Vid. Selskab et Uddrag af Grev Schmettows efterladte Papirer, udarbejdet af Rektor Müller og hvoraf hidsættes:

Rigs greve Schmettow blev født den 25. Decbr. 1744. Forandrede, efter Faderens Død, Familienavnet Schmetaau til Schmettow.

Deltog i de 3 sidste Aar af Syvaarskrigen i 1760—63, altsaa 16—19 aar gl. Var tilstede i Kjøbenhavn under Struensees Fald

1772. Forsat 1776 som Oberst og Chef for det andet T.hjemiske Regiment, gift 1778 med en Datter af Laugmand og titulær Stiftamtmand, Conferentsraad Mølmann, Stinken Anna Catharina, født 1757, død 1830. Han fik med hende betydelig Formue, deriblandt Gaarden Rotvold og Arildsløkken samt Mostadmarkens Jernværk.

I 1808 og 1809 var en Del af Grevens Regiment søndenfjeldsk, en Del ved den nordenfjeldske Grændse mod Sverige. Han selv synes ialfald i største Delen af den Tid at have opholdt sig i T.hjem. Da hans Tropper kom hjem fra det Søndenfjeldske, drog han dem imøde ved Melhus, hvor han foranstaltede en stor Fest for dem med Æresport og Beværtning.

Som den ældste Generallieutenant i den dansk-norske Armee overtog han, fra 5. Januar 1814, General Kroghs Stilling som Øverstkommanderende nordenfjeldsk, var allerede 1803 bleven Stor kors af Dannebrog og betitledes Excellence. Af Christian Frederik udnævnedes han til General umiddelbart efter Kongevalget.

Grev Schmettows Virksomhed i den første Halvdel af 1814 er fornemmelig fremragende som Chr. Fr. Sendebud til den svenske Høstkommanderende, Grev Essen i Strømstad m. m., og hvorom henvises til ovennævnte interessante Skrift. Da i Slutningen af Septbr. den svenske Oberst Eck meddelte ham, at han agtede at forlægge en Del af sine Tropper til Røraas, bevirkede dette, at Schmettow fandt sig foranlediget til at svare ham i en offentlig Kundgjørelse, at han i dette Tilfælde øieblikkelig vilde sammenkalde de allerede hjemsendte Tropper for at møde ham og hindre et saa uberettiget Skridt. I denne Kundgjørelse, der var holdt i en stolt Tone, lover han at de svenske Tropper skulle vente sig en lignende Modtagelse som ved Lier og Matrand. Dette paadrog ham Carl Johans Misnøje, og efter Rigernes Forening søgte Schmettow sin Afsked og fik den endnu førend han havde søgt den, da hans Afsked var dateret nogle Dage før Ansøgningen. Denne Afsked er ganske klart nok fremkaldt efter Essens Ønske, der i Brev fra Christiania den 6. Januar 1815 til C. J. raader denne til uopholdeligen at sende Schmettow hans Afskedsbrev.

I Brev fra Essen til Carl Johan, Christiania 20. April 1816,

hedder det: «Jeg har imidlertid al Grund til at tro, at der ikke er nogen Ondskab med denne Beslutning af Stortinget (ang. Pensioner), ligesaa lidt som i den Pensions Forhøielse, som man har tilstaaet General Schmettow. Angaaende det sidste Punkt har jeg udtalt mig for flere Medlemmer af Forsamlingen; man har anført for mig Exemplet med General Krogh, og naar jeg har gjort dem opmærksom paa Forskjellen mellem disse to Generaller, hvoraf den ene er en hæderlig Olding og den anden en gammel Intrigant, har man ikke forstaaet mig»

Da Carl Johan som Kronprinds i 1815 besøgte Trondhjem, vilde Grev Schmettow ikke indfinde sig til Cour og skal endog paa Opfordring dertil have svaret, at man vel vidste hvor han boede, om der var noget man vilde ham. Senere under Kroningsaaret 1818, indfandt han sig til Cour efter at have maattet opgive sin Fordring paa af Kongen at tiltales med Titelen af Excellence. Ved Couren skal han som den, der talte meget godt fransk, have vundet Kongens særdeles Gunst, saa at denne endog skulde have udtalt Ønsket om at besøge ham paa Rotvold, hvilket dog Greven afværgede.

Grev Schmettow døde den 21. April 1821, 77 Aar gammel. Han havde allerede længe før udtalt, at han ønskede at begraves som simpel Soldat; og ifølge dette Ønske, som han gjentog kort før sin Død, blev han en Morgen Kl. 6 i al Stilhed baaret til Graven af en Afdeling Soldater. Hans Gravsted findes endnu, forsynet med en simpel Gravsten, men uden Indhegning, paa Domkirkens østlige Side med en lige simpel Inskription over ham og Kone der, hvilende i samme Grav og under samme Sten, døde Aaret forud. Merkelig nok foregik derimod hendes Begravelse med stor Pomp. Selv fulgte han ikke med paa Grund af Svaghed.

Af hans store Formue var der ved hans Død kun Rester tilbage, hvoriblandt Gaarden Rotvold, der i 2 Dele, øvre og nedre, overgik til hans to Svigersønners Eie.

Af 5 Børn døde 3 i en yngre Alder. De gjenlevende to Døtre vare: 1) Fredrikke Antonette Benedikta, født 1784, gift med Hofraad Collin. (Maa være Feil. Collins Kone hedte Caroline Marie Georgine, født 1786, gift 1815. Hun døde 1862). 2) Amalie Ulrika Fredrika, født 1791, gift med Grev Trampe, død 1856.

Grev Schmettow skal ha været en livlig, rask Mand, for-

fængelig, men brav og godgjørende. Han var liden af Vext og med kun lidet imponerende i sit Væsen, i hvilken Henseende han navnlig stod tilbage for sin Formand, den Gamle General von Krogh. Han havde efter nogen Invention ladet sig gjøre en Felt- eller Reisevogn, der var saaledes indrettet, at den kunde bruges som Telt, da den indeholdt baade Bord og Seng, som om Natten kunde slaaes ned eller trækkes op. Den blev solgt ved Auktion og kjøbt af en forhenværende Skibskapitain Vold paa Hlademoen, i hvis Have den var anbragt som Lysthus og saaes der i en lang Række af Aar efter Nedskriverens Ankomst til T. hjem i 1822.

Af megen Interesse maa efternævnte Uddrag af Daae «Chr. Magnus Falsen» være, hvoraf man nærmere lærer at kjende Gangen i Schmettows Engagement som Sendebud m. m. i 1814. Det var Chr. Fr.s Tanke, i Begyndelsen af 1814, at sende Schmettow lige til Stockholm, til Carl 13de selv, for sammesteds at indlede Underhandlinger om en Forening med Sverige under Betingelse af hvad der fra visse Hold syntes at være den eneste mulige, at nemlig Carl Johan skulde fjernes og Prinds Christian, Norges Regent, derimod vælges til Carl den 13des Efterfølger. Men som be- kjendt kom ikke Schmettow saa langt, men indfandt sig dog i Strømstad m. m. og hvorom nævnte Værk indeholder som følger:

Foruden Schmettows Stilling som komd. General og dansk-tysk Adelsmand, havde han ogsaa ved Krigstjeneste i den franske Hær i Syvaarskrigen erhvervet sig Egenskaber, som maatte vække Agtelse ved Sveriges krigerske og aristokratiske Hof. Oldingen havde ogsaa endnu bevaret den Ungdommens Aandsfriskhed, hvorpaa han endog senere i dette Aar, ved den svenske Oberst Ecks Forsøg paa at utvide de ved Convention i Moss erhvervede Rettigheder, fik Anledning til at give Beviser. Men det gik den norske Regjerings Gesandt til Stockholm ligesom den til London. De erkjendte ikke saadanne, de fik altsaa ikke Foretræde hos nogen Konge og saaledes ingen Anledning til at vise nogen Dygtighed. Det maa ansees som uklogt af en ny og tvivlsom Størrelse at afsende saa høitstaaende Sendebud til fremmede Hoffer som Schmettow og Ankerne. Deres Reise faa nødvendigviis en Høitidelighed og en Offentlighed, som strax fremkalder en afgjørende Erklæring. Men dersom denne bliver et Afslag om at

modtage Afsendingen, virker det nedslaaende paa Folket hjemme.

Schmettow indfandt sig, den 6te Marts 1814, i Strømstad for der at vinde for sig Armeens berømte Øverstkommanderende, Grev Essen, til hvem han foredrog sit Ærende, at navnlig Sverige skulde vælge Prinds Chr. Frederik til Tronfølger — og Foreningen var vis. — Grev Essen afbrød denne Underhandling med Fasthed og besvarede den med grovkornet soldatisk Vittighed eller Haan.

Af den hele Korrespondence med Chr. Fr. fremgaar det tydelig nok, at Schmettow har været en høit anbetret Mand med glødende Fædrelands Kjærlighed og sin daværende Fyrste med Liv og Sjæl hengiven. Det sees at Chr. Fr. har tilbudt ham Portefeullen som Minister for de udenlandske Anliggender, men at Schmettow refuserede en saa høi Post i følgende Udtryk:

«Jeg føler kun altfor Vel, at en saadan Post vilde befinde sig i alt for svage Hænder, og i min Alder skulde man med den bedste Villie af Verden ikke kunne trænge ind i den Labyrinth af Kundskaber, som denne Post forlanger, naar man er en saa fuldkommen fremmed der, som jeg er, og, tillad mig, at yttre det, Monseigneur, naar har megen Agtelse for sig selv til ikke kun at være en Tolok for, eller at udsætte sig for at blive til Latter for de underordnede Betjente paa denne farefulde Vei.

De er alt for høihjertet, Monseigneur, til at ville fordré et saadant Offer, af hvilket D. K. H. ikke kunne vente gunstige Resultater, hverken for Dem selv eller for Fædrelandet.»

Den svenske Grev Engstrøms Note til Grev Essen er et Væv af Trudsler og Indviklinger imod Norge der trues med Indesperring og Hungersnød & c. Schmettow (i et Brev til Essen af 26. Marts 1814) er herover meget fornærmet og det vistnok med god Grund. Han siger: «Med den mest levende Smerte har jeg af D. Ex. Brev erfaret den, jeg tør vel sige fornærmelige Maade, hvorpaa det har behaget H. M. Kongen af Sverige at modtage og tilbagesende det konfidentielle og venskabelige Brev fra en Prinds, der er beslægtet med H. Svenske Majestæt og som ikkun ønsker Fred &c. D. Ex. behager mod denne agtværdige Prinds, at fremsætte den odiøse Anklage, at han nærer Oprør, idet de kalder Kongen af Sverige dette Lands lovmæssige Konge. Jeg forbigaar det første Punkt, som er altfor modbydelig for en

Nordmand og saa lidet passende paa denne Kronens præsuntive Arving, som aldrig har sat sine Rettigheder over Folkets; og jeg skulde være fristet til at gjøre det samme med Hensyn paa det sidste Punkt, som alene en svensk Undersaat, visselig ikke en Cosmopolit med de Egenskaber, som udmærker D. Ex., kunde have fremsat. Kan man kalde sig legitim Konge over et Folk, som ikke er undertvunget og som ikke har svoret Troskabsed? Er da et Folk blevet som en Faareflok, en Gjenstand for Bytte eller Handel?» Schmettows Besvælinger i dette temmelig lange Brev, i sig selv høist interessant, er et fornyet Bevis paa, at Schmettow var en Mand af Kundskaber og Dannelse og udviklede et klart Blik over Statsforholdene selv i hine Bevægelsens og Forvirringens Tider. Om det danske Herredømme siger han, at ihvorvel han ikke yndede Enevoldsmagten, har den danske Regjering saa langt fra misbrukt sin Magt og det netop ikke imod Norge selv, at den snarere udøvede et alt for mildt Herredømme og viste derhos en Høimodighed og Kjærlighed til det norske Folk, som ofte nok blev ilde paaskjønnet. Og efter Adskillelsen gik det Schmettow, som saa mange Andre i fremskreden Alder, at han havde Møje for at forsone sig dermed og indtræde i Forholde hvorom Ingen, endnu for kort Tid siden, havde nogen Forestilling eller Tanke og allermindst om Muligheden af at en Forening med Sverige (med Sverige!) nogensinde kunde tvinges til Virkelighed.

Schmettows Sendelse til Grev Essen findes endnu nærmere beskrevet af Sidstnævnte i «Breve til Carl Johan», hvortil henvises. ((Pag. 12, 13, 17).

Næsten oprørende maa det dog være for enhver tro Nordmand at se, hvorledes det svenske Folk, eller vel rettere dets Styre, endnu i Marts 1814, betragtede Norge og Nordmændene, der ikke maatte understaa sig til at have nogen Mening end sige Villie, men skulde alene ubetinget ansee sig solgt som et Stykke Faar. Essen fortæller, at hans Adjutant Hagelstam befinder sig i Kjøbenhavn for at modtage Kongeriget Norges Arkiver(!) ligesom vi see, at man gjorde Fordring paa den norske Flaades Udlivelse m. m. m. Sandelig, den Nordmand, som ikke i de Dage maatte blive oprørt over disse og mange flere Foreteelser fra svensk Side, — en saadan Mand, siger jeg, maatte være alt andet

end Nordmand, og selv Grev Schmettows Udtalelser og Antipati imod alt Svensk, dengang, skal komme hans Minde til Hæder og Ære.

I Essens Breve til Carl Johan benytter han sig af saadanne Udtrykke som: Prinds Christian Kneb, — har reist Oprørets Fane; Prinds Christian og Consorter; Oprørerne i Norge; Prindsens Tilhængere ere i Almindelighed afskyede; Prindsen (i sit Brev til Essen) er kun alt for uforskammet. — I Breve fra Essen til Carl Johan findes i Anhang ogsaa Breve fra Essen til Christian Frederik, til Grev Schmettow, hvoraf fremgaar, at der skulde en roligere Karakter end Schmettows til at fordøje de skammelige Udtryk, som Essen betjener sig af imod Pr. Chr. og imod Nordmændene.

Schmettow beboede den af sin Svigermoder, Møllmann i Aaret 1770 opbyggede store Gaard ved Torvet, den nuværende Harmoni-Gaard. Ligeledes lod han, til særskilt Afbenyttelse, opbygge en lille Stengaard, ant. den opbrændte i 1841, men blev strax derpaa restaureret. En lignende Gaard og under samme Benævnelse opføres af Schmettow i Prindsens Gade skros over for Theatret. Var derhos Eier af Rotvold og Arildsløkken (Rotvold indebefattede dengang kun een Eiendom og hvis Grændser strakte sig lige op til Stokke Bro). Schmettow førte her, især i det forrige Aarhundrede, et stort og gjestfrit Hus. Især foranstaltede han storartede Fester paa Kongens og Kronprindsens Geburtsdage, 28. og 29. Januar, hvor livlige Kanefarter, til Leangen og Rotvold, foregik under Fyrværkeri, bengalsk Ild, Æreporter med en Masse, saare betegnende Inskriptioner, Concerter, Komedier og Balletter & c. & c., hvorom mere findes i Uddrag af Adressen. Han medtog engang hele Selskabet kommende tilbage fra Rotvold, paa en storartet Concert paa Raadstuen og senere Bal i hans Bygaard. Vide Aargang 1782 No. 5, 1784 No. 5, 1790 No. 39, 1794 No. 5.

Efter Pavels (1814) tillægger man Schmettow følgende bi-dende Bonmot om de to Bisper, Beck og Bugge; «Den første taler ingen vel om; den anden taler vel om ingen».

I Bladet 1808 No. 75 findes en Beretning ang. Grev Schmettows Kommando i Værdalen, hvor han beordrer 644 Mand at

alarmere Fienden, ved hvilken Leilighed Lieutenant v. Klüwer med egen Haand nedlagde 2 Fiender.

«Efter «Luxdorphiana» hidsættes i Uddrag en mærkelig Trykkefrihedssag, som overfaldt Schmettow i Kjøbenhavn i Aaret 1772. I samme Aar udkom der i Glückstadt tvende der trykte, «og imod Christendommens Grundlære stridende, Piecer, som vel ikke kunde skade sande og oplyste Christne, men dog forvirre de Vankundige og Uerfarne, og give de Ugudelige Anledning til at bespotte Religionens Sandheder.» Heraf udspandt sig da en lang Trykkefrihedssag, mod Schmettow, som den formentlige Forfatter, vidløftig beskrevet i ovennævnte Værk og sammesteds af Schmettow selv gjendrevet som falsk Beskyldning i et langt paa Tydsk forfattet Forsvarsskrift, indtil der endelig, under 19. Marts 1773, faldt saadan Resolution:

«Da vi have betænkt, at den med Grev Schmettow anlagde Sag, for et forargeligt Skrift, som han menes at være Forfatter af, vil gjøre Folk mere nysgjerrige efter at læse og opsøge dette slette og skadelige Skrift: saa er det Vor Villie, at Vort tydske Cancellie strax befaler Vort Consortium at standse denne Sag. Christian.» Men da Schmettow havde brugt meget nærgaaende Udtrykke mod Anklageren, «Oberconsistoriet», fandt dette sig foranlediget til forsaavidt at optage Sagen paany med Paastand om, at Grev Schmettow foreholdes «hans ubeføjede, ugrundede og uanstændige Skrivemaade imod bemeldte Collegier i denne Sag.» Denne Paastand blev ogsaa ved høieste Resolution taget til Følge. Schmettow fik sig tildelt en sterk Reprimande og dermed endte Sagen. — Luxdorph udtaler sig til Slutning over Sagen bl. a. saaledes:

«Man kan ikke nok forundre sig over den daarlige Forfængelighed, der har drevet Schmettow til enten at skrive, eller i det mindste at bringe for Lyset dette Skandskrift, over den i hans Fædreland, ja i den oplyste Part af hele Verden overalt antagne Religion. Efter hans Stand og Embede var intet mindre hans Kald end at være Skribent, og, naar det var ham om at gjøre, at Folk skulde fradømme ham den Forstand og Vittighed, som alle har tiltroet ham, kunde han intet kraftigere Middel dertil vælge, end disse Blade». Forfatteren gennemgaar derpaa Skriftet, der med fuld Føje tildeles sterk Dadel.

Endelig hidsættes en Episode af endel Optegnelser forfattet af Enkefrue Nicoline Roll, sendt Nedskriveren i 1870: «Trondhjem var i den Tid (forr. Aarhundrede) i megen Anseelse og Ry for sin gode Tone, sit Selskabsliv og sin Gjestfrihed. Chefen for 2det Regiment, Grev Schmettow, der ligesom General Krogh havde giftet sig til stor Rigdom med en Frøken Møhmann heroppe, rivaliserede med denne i Henseende til at føre et selskabelig og gjestfrit Hus og forsaavidt gik han af med Seierspalmen, som der var mindre stivt og tvangfuldt i Grevens Saloner, og mere Variation i Forlystelserne, der vexlede med Bal, Maskerade, Concert, Deklamation, Theater & c. & c., hvorfor Gjesterne almindelig moret sig der. Her var ogsaa dengang mange mægtige Handelshuse, der ikke gjorde saa liden Figur ved deres Rigdom, Sprogdannelse, og Væsens Politur. Det franske Sprog var saaledes meget almindelig Concersationssprog i Selskaberne og blev talt meget flydende. Men hvad der var ikke fuldt saa anbefalende var, at selv vort Talesprog var opblandet med mere en Halvdelen af Galicismen hos denne Kliques.

Alt dette er kun Privatisme fra en længst forsvunden Tid, der nu hører Traditionen til. Men skjønt jeg gjorde mine Iagttagelser som Barn, staar alle disse Typer fra Fortiden saa levende for min Sjel, naar jeg kalder tilbage fra Mindet, at jeg saa dem en enkelt Gang i en større Fete hos mine Forældre, naar Touren kom til dem at yde sin Contribution til den almindelige Vedtægt og Skik for dem der hørte med til Eliten. Naar jeg da sammenstiller dem med vor Tids Mennesker — maa jeg tilstaa der er et kjendeligt Spor af at Frihedens Aandpust har trængt velgjørende ind i en vis Henseende og løsnet mangan stivnende Vedtægt og Fordom paa samme Tid, som den har berøvet Selskabslivet vel meget af den Frihedsluft der løfter fra det Hverdagslige.»

I Doktor Dahls Skrivelse ang. Rotvold Asyl findes en Del interessante Historiske Notiser ang. Gaarden Rotvold, hvoraf her gjentages i Uddrag:

Rotvold bestod af 2 Gaarde, den ene tilhørende Bakke Kloster og den anden Domkirkens Gods. Allerede i 1691 eiedes Klostersrets Del af Assessor Jens Hansen Collin og havde begge Gaarde i Eie 1711. Før 1717 blev den som Laugmand i Aaret 1736 afdøde Etatsraad A. Drejer Eier af disse Gaarde, hvis Bygninger af de

Svenske afbrændtes 1718. Senere tilhørte Eiendommen Justitsraad og Laugmand samt Præsident Hans Collin og derefter Sønnen Jens Collin, efter hvem de fra Midten af det attende Aarhundrede blev Eiendom for Laugmand og titulær Stiftamtmand H. U. Mølmann, efter hvis Død 1778 den gik over til hans Svigersøn Grev Schmettow, der var gift med Laugmandens Datter og eneste Barn.

Schmettow tilkjøbte og underlagde Gaarden den paa Vest-siden tiigrænsende Gaard Leangen, som han forskjønnede og bebyggede ligesom ogsaa selve Rotvold, hvor store Haver og Parkanlæg medtog uhyre Summer og hvortil stadig anvendtes 1 Gartner og 8 Mand. Før sin Død (1821) udlagde Schmettow den hele Eiendom til sine to Svigersønner, Hofraad Collin og Grev Trampe, den sidste fik den ved Landeveien beliggende Afdeling, den første altsaa den nordre Del.

PRINDS CARL AF HESSEN.

Foruden tvende danske Konger som besøgte Trondhjem, Frederik den 4de i 1707 og Christian den 6te i 1733, havde vi nogle kongelige Besøg her i Aarene 1788 og 1814, hvorover her en kort Beskrivelse. Ligesaa vor Carl Johan i 1815, uden Fortsættelse her af dennes Efterkommere. Vi begynde altsaa med Prinds Carl Landgreve af Hessen, født 1744, var kommanderende General i Norge, Statholder i Slesvig og Holsten. Han besøgte Norge i 1773 og samme Aar ogsaa Trondhjem. Udgav nogle Skrifter, deriblandt om Feltoget i Sverige 1788, samme Aar som Fr. 6te var her oppe. Erholdt 1766 (uden Myndighed) Titel af Statholder og Vice-Rex. i Norge, blev 15. Octbr. 1772 høistk. General i Norge, hvilket han vedblev at være efter sin Afreise 1773 til Gottorf lige til 1814.

Angaaende hans Ophold i T.hjem henvises til Uddragene af «Adresseavisen» No. 31 1773. Han ankom nemlig til Trondhjem 25. Juli 1773, ledsaget af sin Gemalinde Prinsesse Louise samt «Hendes Prindselige Høihed» (deres Datter). «Hans Høyfyrstelige Durchlaughtighed», en Titel der i den temmelig vidtløftige Beretning gjentages ikke mindre end 26 Gange, foretog, under storartede Høitideligheder, med sin Suite en Tour til Størdalen,

Skogn og Værdalen for at mønstre Tropperne og hvorom Beretningerne ere interessante nok. Det hele Herskab afreiste herfra 3. August til Sundet, derfra søværts til Ørkedalsøren og videre gennem Ørkedalen og Surendalen, rimeligvis om Romsdalen tilbage. Her i Byen boede han hos Mølmann i Harmoniens Gaard, den eneste Gaard af nogen Betydning dengang.

Prinds Carl døde 17. August 1836. Da der i 1788 blev bestemt, at Frederik 6te (Kronprindsen) skulde komme til Trondhjem, udtaler Rektor Smith sig saaledes: «Ønskeligt at Kronprindsen, om og naar han kommer hid, reiste med al Simplicitet. Det vilde blive forfærdelig afstikkende mod Prindsen af Hessen, som skal have brugt 120 Heste paa hvert Skifte, hvorfor og Folk for at skydse ham har maattet frem og tilbage reise 18 Mile og derover. Det foran nævnte Uddrag af «Trondhjems Adresseavis» findes i Avisens Numre for 30. Juli og 6. August 1773, og er saalydende:

30. Juli:

Paa denne Tid ere Kongelige Personer i Byen, hvilken uden tvivl have vakt uhyre Opsigt inden Byens Omraade, ja og vel udenfor lige til Levanger, og sat Fluer i Hovederne paa Autoriteterne og mange Andre. Opsatsen derom, skjønt meget lang, er alt for mærkelig til her at forbigaaes. Den saaledes forekommende Prinds Carl af Hessen fik i 1766 Titel af Statholder og Vice-Rex. i Norge, 1772 høistcomd.: General i Norge, hvilket han vedblev at være efter sin Afreise (1773) til Gottorf lige til 1814, dog «uden Myndighed». «I Søndags den 25. Juli Klokken 9 Slæt om Aftenen ankom hertil Staden fra Christiania over Land Hendes Kongelige Høihed Prinsesse Lovise med høie Gemahl, Hans Høyfyrstelige Durchlaughtighed Prinds Carl af Hessen, samt Hendes Prindselige Høihed med høie Swite, nemlig Hans Excellence Hr. General von Hüth, General Adjutanterne Hr. Obrist-Lieutenant von Kjøppen, Hr. Obrist-Lieutenant von Stange, Hr. Obrist-Lieutenant von Gaehler, Hr. Major von Ceymann, Hof-Intendant Hr. Major von Motz, Kammer-Junker Hr. Baron von Dörnberg, Hr. Lieutenant von Bielefeldt, Adjutant hos Hr. General Hüth, Hr. Lieutenant Piper, og Hr. Asessor Hein; Damer: Frøken Hofmesterinde von Berlichingen, Frøken von Monsbach og Frøken von Massenbach.

Omtrent 11½ fierendeel Miil udenfor Byen, bleve Høistsamme imodtagne af en Chor, bestaaende af 13 unge Kjøbmænd til Hæst, der bleve anførte af Kjøbmand Just Hansen, hvilke alle vare iførte røde Klæder og grønne Silkes Væster, med brede Guld Galluner paa samme og Hattene, alt til dette Optog bekostet, hvis Heste, som alle vare af brun Couleur, vare udsirede med Silkes Baand, samt grønne Chabraker med Prindsessens og Prindsens høie Navne, havende for sig en Trompet-Blæser, der reed paa en graa Hæst og iført samme Uniform, hvilke red for det Høie Herskabs Vogn under Ledsagelse, tillige af De Herrer Generalmajorer von der Osten og von Krogh, som reed paa Siderne af Høistsamme til det for dem bestemte Logis i Hr. Conferents-Raad Mølmanns Gaard paa Torvet (nyopbygget 3 Aar forud, den nuværende Harmoni-Gaard), hvor det Høie Herskab ved Trappen, som var overtrækket med rødt Klæde, bleve imodtagne af Stadens Damer og Rangspersoner, der forud vare tilsagde, at indfinde sig til Cour, Magistraten og Geistligheden, samt Byens 12 Mænd, og imidlertid alle disse aflagde deres underdanigste Gratulation og Lykønskning til det Høie Herskabs Ankomst her til Stedet, blev saavel af Fæstningene, som af alle 4 Borger-Compagnierne, der paraderede under Gevær, med Musiqwe af Walthorn og Klarinetter, canoneret og skudt, hvorefter det behagede Hans Høifyrstelige Durchlauchtighed at passere Borgerskabet forbi; imedens Skydningen gik for sig, forføjede det forommeldte Chor sig fra Torvet, men da samme var til Ende, indfandt sig igjen en Parade, da det behagede Prindsen at gaae ud til dem for at tilkjendegve sin Velbehag; hvorefter Hendes Kongelige Høihed og Hans Høifyrstelige Durchlauchtighed behagede at imodtage Aftens-Maaltidet hos Hans Høivelbaarenhed Hr. General og Stiftsbefalingsmand von der Osten, der for at betee sin underdanigste Devotion for det Høie Herskab, havde ladet udenfor hans Gaard (nuværende Enkemadame Lundgrens Gaard) paa Hauge-Planken, der vender mod de Høie Herskabers Værelser, bekoste og opføre en smuk Opsats i Form af en Portail af Træe, med Lærret betrukket og malet, i hvis øverste Deel saaes det afseende Øye, som bestraalede de Bogstaver L. og C., over hvilke hængte en Krone. Ved Siderne af diss Bogstaver saaes Kong Friderich den 5tes og Dronning Lovises Brystbilleder paa 2de Marmor Støtter, hvor tillige en

grøn Skaug præsenterede sig; nedenunder et Alter, hvorpaa stod en Urne, hvoraf Ild og Røg opsteeg, og paa Alteret fandtes til Forklaring denne Inscription:

V o t a

Domus ostinianæ
Publicis Juncta
Anno MDCCLXXIII.
Die xxv Julii.

(Oversat: Den Ostenske Families Ønsker, forenede med de øvrige Borgeres, Aar 1773, 25. Juli). Ligesaa var af Byen bekostet, opført paa Torvet, imellem Hr. General og Stiftsbefalingsmand von der Ostens og Ober-Weier og Maaler Fietzentz Gaarde en Ære-Port, malet som Norsk Marmor, hvorpaa læses paa den ene Side:

Posuit Civ. Nidr.

(oversat: Trondhjems Borgere reiste den)
og paa den anden Side:

Til Ære for Staden Trondhjem.

Ovenpaa samme Hendes Kongelige Høiheds og Hans Høifyrstelige Durchlauchtigheds Vaabener.

Da forbemeldte Ceremonier var til Ende, gav Chefen for det ridende Chor, Hr. Just Hansen, i underdanigst Respect af det ankomne Høie Herskab, et Ball udi hans Huus, hvortil saavel Choret's Lemmer, som de 4re Stads-Capitainer med flere, samt en Deel af Stadens Jomfruer, Dagen forud vare inviterede, og som varede til Klokken 8 om Morgenen, da Selskabet glade og fornøjede, forføjede sig hjem.

Endelig gav og Hr. Ober-Weier og Maaaler Fietzentz et Traktament, hvor De Høie Herskabers Høie Velgaaende bleve erindrede.

I Mandags begave det Høie Selskab sig til Fods til vor gamle berømte Domkirke, og besaae der nøye alt hvad mærkværdigt kunde være.

I Tirsdags behagede det Hans Høifyrstelige Durchlauchtighed med Høie Swite at besee Fæstningen Christiansteen, hvorfra ved Ankomsten blev afskudt 9 Canon-Skud.

Samme Dag beviste Hans Høifyrstelige Durchlauchtighed det kongl. Norske Videnskabers Selskab den Naade, at modtage Di-

ploma, som dets høie Æresmedlem, hvorpaa Selskabet, efter naadigst given Tilladelse, forsamledes i Hs. Høifyrstelige Durchlaughtigheds Hotel, da Vicepræsens Hans Høiærværdighed Hr. Biskop Gunnerus, paa Selskabets Vegne, for Hendes kongelige Høihed, Hans Høifyrstelige Durchlaughtighed og Hendes Prindselige Høihed holdt en Tale, hvori, efter underdanigst aflagt Taksigelse for den Selskabet beviste store og uforglemmelige Ære, handledes om vore glørværdigste Konger af det Oldenborgiske Huus, Deres store Fortjenester af Videnskaberne: Og gav Hans Høifyrstelige Durchlaughtighed en ny Prøve paa sin Naade mod Selskabet, og Agtelse for Videnskaberne, ved det at Han strax derpaa i en kort Tale, og det i vort Fædrene Sprog, gav sin Høie Fornøielse tilkjende over det overleverede Diploma, og forsikrede Selskabet, at ville bidrage alt hvad muligt var til at befordre dets patriotiske Bestræbelser. Før og efter Talen blev opført vocal og instrumental Musik.

Samme Aften var apartement.

I Onsdags Morgen reiste Hans Høifyrstelige Durchlaughtighed til Størdalen, for at bese de Nordenfjeldske Dragoners Mynstring, og videre derfra til Levanger, hvor det første trondhjemske National Infanteriregiment skal passere Revüe, og hvorfra Hans Durchlaughtighed forventes tilbage idag. Onsdag Eftermiddag behagede Hendes Kongelige Høihed Prinsesse Lovisa med sin høie Swite at gjøre en Tour til Vor Frue Kirke og omkring i Byens Gader og over Kalvskindet.»

Fortsættelse. August 6.:

«Efter at Hans Høifyrstelige Durchlaughtighed Prinds Carl af Hessen med høie Swite til Størdal-Halsen var ankommen, munstrede Høistsamme de der staaende tvende Esqvadroners Dragoner, og efter at samme var til Ende, fortsatte Hans Durchlaughtighed sin Reyse til Schongen, hvor, Præsterne og de Civile Embedsmænd paa Gaarden How imodtog Hans Høifyrstelige Durchlaughtighed med Høie Swite og ledsagede Høistsamme til Hans Durchlaughtigheds og medfølgende høi Herrers Logis hos Hr. Provsten Testmann paa Alstadhoug Præstegaard, hvor ikke alene Veien til Præstegaarden var bestrøet med Granbar, men endog alle Porter og Dører med Grantrær vare udsirede, især var for Døren af den saakaldede Herre-Stue en meget smuk Løv-

Sahl opsadt, hvis Hvelving hvilede paa 4e Grantrær og var ellers baade foran og under Hvelvingen prydet med Hauge Blomster og Krandsere af adskillige Couleurer, der gav en smuk Anseelse; paa ermeldte Præstegaard behagede da Hans Durchlaughtighed, at imodtage Aftens-Maaltid hos Provsten, der tillige blev bevist den Naade, at sidde ved Prindsens venstre Side.

Torsdagen derpaa reiste Hans Durchlaughtighed med høie Følge til Levanger Moe, hvor en Bataillon af det første Trondhjemske Nationale Infanteri Regiment passerede Revüe, derfra gik Touren for sig til Værdals-Leeret, hvor 2de Esqvadrons Dragoner til Hans Durchlaughtigheds synderlige Behag manauvrerede, og da man derpaa havde beseet den gamle Skaanes Skandse, blev der, paa Tilbagereisen under Musique og Canoners Løsning spist hos Hr. General Major von Krogh paa Levanger Moe, hvorpaa Hans Durchlaughtighed igjen retournerede til Alstadhoug Præstegaard, for at hvile der den Nat.

Fredagens Morgen behagede Hans Høifyrstelige Durchlaughtighed, i særdeles naadige Expressioner, at udlade sig til Hr. Provsten Testmann, og derpaa straxen fortsatte Tilbagereisen til Trondhjem, hvor Hans Durchlaughtighed ankom om Eftermiddagen Klokken 4, under Ledsagelse af det Ridende Chor, som en fjerdedeel Miil fra Byen paraderede for Hans Durchlaughtighed.

I Søndags behagede Hendes Kongelige Høihed med Høie Gemahl at bivaane Gudstjenesten til Høimesse i Domkirken, hvor Hans Høiærværdighed Hr. Biskop Gunnerus prædikede. Før og efter Prædikenen blev opført en smuk vocal og instrumental Musique. Om Aftenen var Apartement.

Det var daglig tilladt for enhver, imedens Hendes Kongelige Høihed og Hans Durchlaughtighed opholdt sig her, saavel om Middagen, som om Aftenen, at maatte gaae omkring om Taffelet, der stedse bleve glædede og oplivede af Hendes Kongelige Høihed og Hendes Høie Gemahls naadige og milde Øiekast, som gav dem Forsikring om, at dette Høie Herskab elsker og ynder det Norske Folk. I Mandags behagede Hans Høifyrstelige Durchlaughtighed, tilligemed Hr. General Hüth, at gjøre en Spadser-Tour til Fods rundt omkring i Byens Gader. I Tirsdags Formiddag Kl. 9 reiste Hendes Kongelige Høihed Prindsesse Lovise med Høie Gemahl, Prindsesse Datter og øvrige Swite herfra; ved Si-

den af Hendes Kongelige Høiheds Vogn rede Hr. General Major og Stiftsbefalingsmand von der Osten, samt Hr. General Major von Krogh, og efter Vognen fulgte det Ridende Chor, som ledsagede det Høie Herskab til samme Stæd, hvor det modtog det ved Ankomsten. Ved Afreisen paraderede 4 Borger Compagnier, og efter at der var skudt af Fæstningen, blev der ogsaa saluteret af Borgerskapet. De fortsatte Reisen hefra overland til Sundet, hvorfra de tog Touren til Søes til Ørkedalsøen, hvorhen de bleve transporterede af denne Byes Skippere, der Dagen forud havde begivet sig til samme Stæd og som vare iførte blaa Væster med Guld-Lisser, Guldgallonerede Hatte og hvide Silkes Strømper, samt røde Silkes Skiærff om Livet. Ved Ankomsten indtog de hos Hr. Provsten Ross paa Gaarden How, hvor de spiste; derefter behagede det Hans Høifyrstelige Durchlaughtighed, at ansee det Tredie Trondhjemske National Infanterie Regiments Maneuwreres; og derefter fortsatte Reisen til Mehdals Værk, og tog ind hos Hr. Bergskriver Møller, hvor Hendes Kongelige Høihed forblev til Torsdagen; midlertid reiste Hans Høifyrstelige Durchlaughtighed til Surendalsøen, hvor det andet Trondhjemske National Infanterie Regiment passerede Revüe.»

Hermed ender denne Beskrivelse over nogle kongelige Personers Ophold i Trondhjem, hvor «Durchlaughtighed» og Høifyrstelig «Durchlaughtighed» nævnes ikke mindre end 26 Gange. Der har sikkert været overvætted megen Staahei i Byen, der har skaffet Vedkommende og Uvedkommende overmaade meget Besvær. Conferentsraad Mølmanns Gaard paa Torvet var den nuværende Harmonie-Gaard. Navnechifferet «Kong Frederik den 5tes Brystbillede (den her nævnte Lovisas Fader), er betegnende nok, da dog Chr. 7de paa denne Tid var den regjerende Konge. Chefen for det ridende Chor Just Hansen (Fader til den for ikke længe siden afdøde P. A. Hansen), giver, «i underdanigst Respect af det ankomne høie Herskab et Bal udi hans Huus hvor, blandt andre, en Deel af Byens Jomfruer vare indbudne.»

Veier og Maaler Fietzentz holder et Traktement; men det skjønnes ikke, at «Det Høie Herskab» deltog heri, hvilket heller ikke efter de lokale Forholde er synderlig rimeligt. Man tænke sig Autoriteternes og de Tolvmænds Bekymringer og Travlhed for paa en værdig Maade at modtage sine høie Gjester, hvis Ankomst

udentvivl vakte umaadelig Sensation i en By som Trondhjem, hvor en kongelig Person ikke havde sat sin Fod siden Aaret 1733, da Chr. 6te med Gemalinde, Sophia Magdalena, gjestede Byen med et Følge af 76 Mennesker og ved hvilken Leilighed 5000 Militaire vare samlede i Trondhjem!

Biskop Gunnerus (der kort Tid efter paa en Vicitats-Reise afgaar ved Døden), holder «paa Vidsk. Selskabs Vegne en Tale, hvori, efter underdanigst aflagt Taksigelse for den Selskabet beviste store og uforglemmelige Ære, handlede om vore glørværdigste Konger af det Oldenborgiske Huus.» Hans Durchlaughtighed holder en kort Tale, «og det i vort Fædernes Sprog.» Nu og da holdes «Apartement». Hvilken Naade for Provst Testmann at sidde til Taffels ved Hans Durchlaughtigheds Venstre Side! Det maatte endelig tage sig hel underlig ud, at det var tilladt Enhver at gaa omkring Taffelet, hvor man dog lyksaliggjordes ved naadige og milde Øiekast.

FREDERIK DEN SJETTE.

opholdt sig i Trondhjem som Kronprinds fra 10de til 16de Juli 1788 ledsaget af Prinds Carl af Hessen-Cassel og dennes Søn Prinds Frederik og andet Følge (v. Aarg. 1788 No. 28). Som Følge af at denne Mand en Gang i Tiden har vandret iblandt os, hidsættes følgende korte Uddrag af hans Levnetsløb:

Frederik den Sjette er Søn af Christian den Syvende og den ulykkelige Dronning Caroline Mathilde, fød 28. Januar 1768. Efter at Enkedronningen, Juliane Marie, havde anvendt alle mulige Anstrengelser for at fjerne Kronprindsen fra de egentlige Regjeringsforretninger, brød denne, efter sin Confirmation, pludselig op, forjagede Guldberg og tog Sæde i Statsraadet, hvor en hel Hoben nye Statsraader ansattes. Frederik indgaves alt for stor Lyst til Soldaterlivet og hans største Fornøielse var at bivaane Hærens Exercitser og Manøvrer. Derimod fik han aldrig nogen virkelig Indsigt i Krigskunsten. Frederik var egentlig Danmarks Regent fra 1784 og besteg Tronen 13. Marts 1808 under vanskelige Omstændigheder, idet Landet dengang laa i Krig med England og Sverige uden at eie nogen Flaade der blev Danmark berøvet, deriblandt 6000(?) Skibe til Værdi af 18 Millioner Daler, alt røvet af

Englænderne i Aaret 1807, endnu før Krigen var erklæret, og senere vare næsten ligesaa mange gaaet tabte. Det tillægges Kongen som en stor Feil, at han efter Krigen forøgede Landhæren til ikke mindre end 105,000 Mand, af hvilke de 35,000 Mand hørte til den norske Hær. Ja, med Foraaret 1808 udgjorde Danmarks og Norges bevæbnede Mandskab 126,000 Mand, og desuden føiedes kort efter hertil en fransk Armee paa 33000 Mand. Men i Krigstiderne, saavel i 1807 som 1813 holdt han sig borte fra Krigsskuepladsen, sidste Gang i Fyen med 16,000 Mand Tropper. Efter flere Skjærmydsler og Gjenvordigheder, maatte Frederik endelig indgaa Freden til Kiel af 14. Januar 1814 og afstaa Norge til Sverige efter flere Aarhundreders Forening med Norge. Paa Kongressen i Wien skal Frederik have udfordret Alexander til Tvekamp, men forgjæves. I Forening med de øvrige Magter maatte Danmark endnu deltage i Napoleons endelige Fordrivelse 1815. Fra den Tid førte Frederik ingen Krig. Finantserne gik rent tilgrunde, Statsgjælden udgjorde 100 Millioner Daler Sølv og tiltog mere og mere, idet det ene Laan afsluttedes efter det andet, hvoraf et havde Øresundstoldens Pantsættelse til Følge for en lang Aarrække.

Frederik den Sjette sov stille hen den 3. December 1839. Gift med Marie Sophie Frederikke, født 1767. Havde to Døtre: Caroline, født 1793, og Wilhelmine Marie, født 1808.

Som et Kuriosum hidsættes, skjønt foregaaet før vor Tidsperiode, i kort Uddrag en Fortælling om 2 andre danske Kongers Ophold i Trondhjem, nemlig 1704. Frederik den 4de. Se Aargang 1827 No. 16.

I Bladet findes over Frederik den 4des Reise en i Form af en Dagbog af en General-Admiral ført Beretning, interessant nok. Det fremgaar heraf at Kongen afreiste 14. Mai 1704 over Christiania, rundt Landet, Christiansand, Bergen, og lander besynderlig nok, i Surendalen, hvorfra han igjennem denne Bygd og Ørkedalen drager overland og fra Øren igjen til søs til Trondhjem, hvor han opholdt sig fra 26. Juli til 5. August, drager over Dovrefjeld og ankommer til Christiania den 16. og derfra 29. August tilbage til Danmark.

1733 Christian 6te med Gemalinde, Sophia Magdalena. De ankom til T.hjem 18. Juli 1733. Flere Maaneder i Forveien udgik Skrivelser til Fogder og Sorenkrivere om Veiers og Broers

Istandsættelse, om Skyds, om de Militæres Indkaldelse til Revüe, om at besørge anskaffet alskens Madvarer til Selskabets Underholdning underveis paa Skifterne og her i Byen (Loven om Jagt blev suspenderet for at skaffe Mad tilveie); det kunde ogsaa være fornødent da Switen var saa stor, at der behøvedes ialt 5 a 600 Heste; de reiste i to Kolonner med 2 a 3 Dages Melletrum; til den første behøvedes 370, til den anden 220 Heste; for at hjælpe sig og tilveiebringe dette Antal, bleve Heste tilsagte fra de fjerneste Bygder, Sundalen, Ørke- og Guldalen, Selbo og Størdalen, ligesom de samme Heste maatte skydse 2 Gange. Da Dronningen foer tilbage 27de Juli behøvedes 350 Heste, 40 med Sadler, 40 med Kløv, 80 løse Heste og 190 med Slæb eller halvt saa mange lange Slæder.

Kongen og hans Swite (der reiste Søveien til Bergen) behøvede 400 Mand, der for at skydse til Røberg herfra udskreves ligefra Mosvigen. (Den 4. Juli meddeltes Ober-Hof-Marshallen, «at Galioten, som fører Hs. Majestæts Vine i denne Morgen er ankommet.»)

En fuldstændig Beskrivelse over Chr. 6tes Reise i Norge 1733 findes i en trykt Protokol i Rigsarkivet. Følget bestod af 76 Personer foruden uidentivl endel ekstraordinære Domestikker &c. I Trondhjem var ialt samlet 500 Mand Militaire.

Stiftsarkivet. «Kongen havde 1734 naadigst tilstaaet de 184 Mand, som i Bakkene imellem Trondhjem og Sundet havde hjulpet med Hs. Majestæts Vogn 80 Rdl. til Deling. Da man imidlertid i Skydsen havde ihjelkjørt en Hest, henstiller Stiftsbefalingsmand Bentzon, om ikke enhver af disse Gratificerede vilde afgive dennes Eiermand 8 Skilling!!»

Efter «Morgenbladet» have efternævnte danske Konger besøgt Norge:

1. Christian 3die 1529 een Gang i Norge før sin Tronbestigelse.
2. Frederik 2den kun een Gang i Norge 1547.
3. Christian 4de skal have besøgt Norge 50 Gange, de fleste Gange kun ganske kort og væsentlig paa Flækkerø, forøvrigt Oslo og Christiania, Kongsberg og Christiansand. I Bergen 4 Gange (1599, 1604, 1622, 1641). Ikke i Trondhjem uagtet han i 1599 var i Finmarken.
4. Frederik 3die var 2 Gange i Norge, 1648 og 1656, begge

Gange kun et flygtigt Besøg, naaede kun Christiania og Kongsberg.

5. Christian 5te var her som Kronprinds 1656 og 1661 og da ligeledes kun i Christiania. Derimod foretog han i Juni Md. 1685 en stor Reise, rundt en større Del af Landet, fra Christiania til Trondhjem, derfra rundt Kysten til Bergen og videre over Stavanger og Christiansand til Laurvik, hvorfra han reiste tilbage til Danmark tilsøes.
6. Den samme Reise foretog Frederik den 4de 1704 og
7. Christian 6te 1733, den sidste med et overordentlig talrigt Følge. Begge de 2 sidstnævnte besøgte Trondhjem.
8. Frederik 5te var 1747 i Christiania, men opgav Touren til Trondhjem paagrund af slette Veirforholde. Christian 7de besøgte aldrig Norge.
9. Frederik 6te var her i Trondhjem 1788 som Kronprinds. Saavidt «Morgenbladet». Men udeladt er:
10. Prinds Carl af Hessen, 1773.
11. Christian Frederik som Statholder, 1814. Og derpaa indtræde vore egne Konger:
12. Carl Johan 1815 som Kronprinds, 1818 som Konge, Kroningsaaret; og saa var han her sidste Gang 1835.
13. Oscar den 1ste fulgte sin Fader hertil 1815, og 1818 som Kronprinds (sidste Gang). Lod sig ikke krone i Norge. Død 8. Juli 1859.
14. Carl 15de var her i 1856 og Kroningsaaret 1860. Kongen døde 1872. Dronning 1871.
15. Oscar 2den var her i sidstnævnte Aar, 1860, samt i Kroningsaaret 1873 tilligemed Dronningen og 3 Prindser. —

Forøvrig hedder det:

«I Forening med den Reise som vor nuærende Konge (1873) foretog i Hardanger og Voss efter Tusenaarsfesten ifjor, og den, som han gjorde igjennem Romsdalen i 1860, Sogn og Valders, vil denne hans sidste nordlandske og finmarkske Tour give ham et mere fuldstændigt personligt Kjendskab til vort Land, end nogen Konge før har havt siden Calmarunionens Dage.»

No. 15 var i Norge i Trondhjem med 3 Sønner i Juli 1882 i Anledning Merakerbanens Aabning, samt i 1877 ved Rørosbanens Aabning. Desuden var Oscar den 2den i Trondhjem i 1887, 1890, 1897 og 1902.

CHRISTIAN FREDERIK.

Denne mærkelige Përsonlighed, der spiller hin skjæbnesvangre Rolle i Norges Historie, fremstilles her i kort Uddrag, i det han opholdt sig i Trondhjem fra 5. til 9. Februar 1814 og hvorman finder de bedste Beretninger i «Adresseavisen» fra hine Dage, i Aals og Fayes Skrifter.

Christian Frederik, senere under Navn af Christian den 8de, er født 18. Septbr. 1786. Han beskrives som en meget dannet Mand med megen Sprogkundskab, men egentlig Videnskabsmand var han ingenlunde. I 1806 gift med en Prindsesse af Schwerin; men dette Ægteskab var ingenlunde lykkeligt og Skilsmisse foregik efter faa Aars forløb.

Da Sverige og senere Rusland og senere de øvrige Stormagter besluttede at rive Norge fra Danmark, blev Christian Frederik sendt til Norge, hvor Prinds Frederik af Hessen dengang (1813) var Vicestatholder. Han satte sig i en Baad, forklædt som Matros, og ankom, ikke uden Fare, den 21. Mai 1813 til Hvaløerne og den 22. til Christiania. Alle hans Taler og Proklamationer til det norske Folk høre ikke hertil, men forsaavidt henvises til Aal, Faye og Fl.

Blandt de første Regjeringshandling var Spørsmålet om Pengevæsenet, der befandt sig i den yderste Forvirring, og man greb til det fortvilede Middel at udgive 3½ Million ufunderede Sedler, hvis Skjæbne er os bekjendt nok.

For at gjøre sig bekjendt med Stemning og Forholde ogsaa i T.hjems Stift, foretog han i Februar Maaned 1814 en Reise til Trondhjem, hvortil han ankom den 5. s. Md. og hvorman anmeldte Skrifter indeholde interessante Optegnelser. Hans Plan her at lade sig udraabe til Konge strandede paa Carl Falsens Anstrengelser ved en af Byens første Mænd undertegnet Adresse derimod, hvori dog Trampe, Bugge, Schmettow m. Fl. «paagrund af deres Embedsstillinger» ikke vilde deltage. Hans øvrige Regjeringsforhandlinger her og senere i Danmark, hvortil han kom tilbage i Midten af Octbr., forbigaaes. Døde 20. Jan. 1848, 61 Aar gammel.

Den 28. Marts 1814 afskaffede han Spidsrodstraffens Anvendelse (paa Forslag af Generalauditør Berg).